

**IN OPTATISSIMUM
AUGUSTISSIMAE
MARGARITAE
AUSTRIACAE
HISPANIARUM...**

Filiberto Belcredi

ILLVSTRISSIMO
AC REVER.^{MO} PETRO
ALDOBRANDINO,
SANCTÆ ROM. ECCL.

Cardinali Amplissimo .

ATQVE FERRARIAE LEGATO,

Philibertus Belcredius S. P. D.

TANTA est mea in te observantia,
Cardinalis Amplissimè, tuis et aucta,
& confirmata officijs, ut cum de lau-
dibus Augustissimæ MARGARITÆ
Austriacæ, Hispaniarum Reginae,
duas conscripserim orationes: alteram
Latinè, alteram verò Italicè, eas tibi statim dicandas ef-
se censuerim: idq; merito quidem. Primum ut grati ani-
mi, & summi mei erga te amoris, quem tua peperit hu-
manitas, & benevolentia, aliquam habeas significatio-
nem: (nam gratiam cum minimè possumus referre, neq;
paria facere; animi alacritatem, ubi reponendi meriti
facultas desit, ostendere haud turpe est) deinde quia nemo
nesciat oculatus, te lectissimæ Regina nostræ tam obser-
uantem esse, ut laudes ipsius nemini iucundiores, neque
gratiores accidere possint. etenim summa observantiæ
certissimum est argumentum, eius quem colimus, atq; ob-

A 2 seruamus

seruamus quascunque dignitatis, atq; honoris exoptare
acceſſiones, & cum contigerint, eas perinde charas habe-
re, atq; in earum partem communicando venerimus.
Quòd ſi tibi hæc meas orationes legenti, multa fortæſſe
videar dixiſſe: ſcias tamen velim, multo his plura a me
fuiſſe prætermiſſa: Nam tanta Regina celsitudini, atq;
præſtantia quæ par oratio afferri poteſt? Si verò in
tuas aliquando, & ſummi Pontificis, Patritui, laudes
incideris, illud te quoq; monitum cupio, eas non niſi a
me quaſi prætereunte, illis fuiſſe intextas. Siquidem
alius, et opportunior (ut ſpero) de eximijs veſtris vir-
tutibus, ex conſulto dicendi mihi relinquetur locus: ut
quem vos utriuſq; ſignatura Referendariatus dignitate
Ferrariæ exornatiſtis, cum gratum, ſempiternumq; im-
mortalium veſtrarum laudum cognoscatis præconem.
Ceterum munuſculum a me tibi humillimè miſſum ea ac-
cipias humanitate, qua te ſemper mihi humaniſſimum
præbuiſti, ipſiuſq; tenuitatē mei erga te amoris, vel potius
obſeruantia magnitudine metiar. Vale, & felicissi-
ma rerum curſu utere. Ticini

ORATIO.

I quid vnquam nobis accidere potuit, quo magnoperè gaudendum, atq; lætadum esse videretur, hoc profectò die singulari Dei Opt. Max. beneficio contigisse existimandum est, Ticinenses, qui optatissimo Augustissimæ M A R G A R I T Æ, Hispaniarum Reginae

Principis nostræ aduentu præclarissimus illuxit. Siquidem nouæ veluti cuiusdam clarissimæ lucis fulgore mirum in modum illustrati, præstantissimi numinis tamquam cælo delapsi, potentia fulti, atq; benignitate, & bonis omnibus ob iucundissimam ipsius præsentiam circumfluentes, summum humanæ felicitatis apicem atq; fastigium attigimus: vt & alij nobis hoc inuidere, & eisdem felicissimos atq; beatissimos cum iudicare, tum prædicare iure optimo possint, atq; debeant. Nam quam arbitremur Reginam Ticinum, patriam nostram, ingressam esse? non certè eam, quæ cum multarum Reginarum laudibus quicquam habeat commune; sed quàm Natura parens, vel summus rerum omnium Opifex tam egregiè finxit, tot, ac tantis exornauit muneribus, vt inter illa, quæ nunc sub sensum cadunt, non aliunde melius, aut perfectius, quàm ex ea, veluti peculiari quodam signo notata, summi ipsius Architecti celsitudo, atq; præstantia perspici queat. Cælum orbium, in quos distinguitur, nobilitate, stellarum pulchritudine, cælestium virium diuersitate præpotentis Dei dignitatem arguit, atq. excellentiam: hæc suarum virtutum magnitudine eiusdè aperit magnitudinem. quod eò

præstantius, eoq; admirabilius cenferi debet, quòd tam singulari ratione, nimirum, cum præclarissima diuinarum virtutum in ipsa eluceant exempla, ceteris Principibus longè præstare intelligitur. Nam quòd alij Principes ad similitudinem Deo accedere videntur, quia vt ille res cœlestes, atq; humanas regit & moderatur, ita ipsi ad hominum sedent gubernacula, vitæq; , ac necis in eos habent potestatem; hoc etiam, quod magnum, ac diuinum quiddam existimatur, nostræ Reginae cum illis est commune. Quid igitur eam laudem ab ijs bonis, quæ extrinsecus assumuntur, vel in animo non sunt posita, in quibus vera, ac propria eius non consistit ratio similitudinis, & a quibus germana ipsius laus haudquaquam ducitur, nisi quatenus huiusmodi bona eximijs animi virtutibus ornet? Ab Austriacæ dico familiæ nobilitate, quamuis tanta sit, mente vt illa concipi potius, quàm verbis exprimi queat: cum ex ea familia longè omnium antiquissima, tamquam ex equo Troiano, vel nouis Athenis, innumerabiles propè prodierint Imperatores, Reges, Archiduces, & Cardinales, rei militaris, religionis, & sapientiæ gloria præstantissimi: & cum ex eadem illa, veluti ex amplissimo quodam seminario, tot effluxerint Augustæ, tot aliæ Principes exierint mulieres, animo, & virtute præcellentes, quot ipsi maxima, atq; incredibili cum animorum admiratione vel passim legimus in historijs, vel à maioribus accepimus. Præterea a Regia dico viri potentia, licet omnium florentissima non alijs, quàm quibus Sol, circumseribatur finibus, Imperio ad extremas vsque terræ partes propagato. Nam mira Reginae pulchritudo, quæ apta, ac diuina membrorum constat compositio

positione ; cum aspectu iucundo , & venerabili , maiestatem præferente , quò magis ab ea , quæ in ceteris mulieribus eminet , venustate differt , eò vberiore hîc meretur laudationem . illa quid proclive ad amores rationi minimè consentaneos præferebat : hæc nihil nisi diuinum , & sanctum ostentat . illa mores hominum corrumpit : hæc eosdem componit ad virtutem . illa animi plerunque poluitur sordibus , quibus sæpe est annexa : hæc mentis indicat integritatem , à qua nunquam seiungitur . illa oculorum , atq; oris licentia gaudet : hæc oculos vibranti splendore coruscis , & veluti igniculis scintillantes incredibili quadam vultus modestia , atq; oris exornat suauitate . illa cuilibet pictori , vel etiam vulgariter erudito , ad penicillo effingendum facilis : hæc tantum præstantissimorum exemplar existit : vt non Naturæ ope illius indita corpori , vel insita ; sed à Deo potius summa arte elaborata , atq; tradita fuisse videatur . Ab his , Ticinenses , quæ recentius , & alijs id genus , dico bonis : quæ cum ad ipsius Regine laudem non nisi ea , quam supra commemoravi , ratione pertineant , prudens omittam , vel pluribus non completar , omnemq; præcipuam illius laudationem peram à religione , sapientia , & morum integritate , in quibus animi ipsius enitet pulchritudo ; quæ vitali , diuinoq; illi similis est fulgori , quo rerum omnium perstringitur acies . sunt namq; hæc tam eximia atq; singularia bona illius propria , non à maioribus tradita , non à natura tributa ; sed quæ ipsa sibi labore peperit , studio , atq; industria comparauit . Atque , vt à prima primùm exordiamur , quis nõ intelligit MARGARITAM , lectissimâ Reginam , ex sapientissimis ortam parentibus , optimis educatam nutrici-

bus, religione adeò florere, vt nihil supra? Enimucrò ipsa sic Dei flagrat amore, vt in eo omnem suam mentem; atq; cogitationem defixam habeat: sic illum colit, vt ei, tamquam parenti, omnia referat accepta; vitā, qua nihil homini carius, dulciusq; est, & cuncta eius cum præsidia, tum ornamenta. Summum præterea Pontificē, qui Christi personam in terris gerit, ita veneratur, vt à sanctissimis illius iussis non discedat, ne transuersum quidē vnguem; vt eius sacrosancta decreta, & sanctiones diligentissimè seruet, acerrimeq; tueatur omnes; vt suam ipsius voluntatem nunquam non ad illius nutum accommodet. Sacerdotes verò, siue sacrorum ministros, qui integris sint moribus, atq; generatim homines insigni quadā pietate præditos, tanta complectitur beneuolentia, sua vt illos potentia foueat, dignitatibus ornet, summisq; perpetuò nondicam afficiat, sed cumulet, atq; adeò exaggeret beneficijs. Nam quis ea studiosius Diuorū templa, atq; frequentius adit? quis Xenodochia, & sacrarum virginum cætus maiori inuisit pietate? Quis religiosorum virorum conciones libentius audit? quis sacris, dum peraguntur, attentiori interest animo, & ad pietatem magis composito? Quis Deo, ac Diuis immortalibus meritam iustioribus honoribus, & mente magis memori gratiam persoluit? illud certè, Ticinenses, in animis omnium admirationem gignit, stuporem parit ingentem, quòd omnem rationem, quæ ad ipsius Dei cultum pertinet, tam rectè illa nouit, tam perfectè caller, vt cum multos ad illum erudire; ipsa verò à nemine erudiri posse videatur. Taceo rationes, quibus ad amplectendam religionem homines vehementer adhortetur, quæ summam in ea inesse religionem docent: fidei,

dei, videlicet, atq; pietati Deum semper adesse, hisq; homines ad humanę, atq; diuinę felicitatis euehi fastigium: religione nos Deo mutuo quasi obstringi vinculo atq; obligari, adeo vt nos illi cultum, atq; honorem, ille nobis felicitatem, atq; omnibus in rebus prosperitatem tanquam ex pacto debeat: qua neglecta, summa omnia rueret & concidere, nihilq; non mutari sub cælo, atq; labefactari. Quod vrinam tota Germania præstantissimis his adducta rationibus, atq; in ipsam nobilissimam Adolescentulam, ceu in domesticum quoddam religionis exemplum, inruens, ad veram fidem exarsisset. non enim in tot factiones atq; sectas distracta tot exagitaretur malis: non proprio se conspersisset cruore, atq; contaminasset: pacata forent omnia atq; tranquilla: nec non digna essent, quę læta atq; hilari cōmemorarentur oratione, non mæsta atq; tristi deplorarentur. Iam verò si sapientiam consideremus, fateantur omnes necesse est, tantam in Regina existere, quantam in Principe muliere esse oportet: cum sapiens cōmuniter is existimetur, qui præclara aliqua in re multum excellit: ipsa autem omnibus in rebus summa quadam laude præstet. Nam si phrygionum artem, siue acu pingendi rationem, qua nostrę ætatis Principes mulieres mirificè delectantur, & qua olim Didonem, & Serenā, celeberrimas Reginas, excelluisse memorię proditum est, spectemus; adeo in hac inter ceteras eminet, vt quę ab ipsa acu sunt elegantissimè picta, vel auro intexta, ea tanquam opera quędam non humanitus, sed diuinitus elaborata ab omnibus suspiciantur. Atq; hinc illam magis laudandam esse censeo, q̃ huiusmodi arte non ad luxum, sed ad pietatem vratur: vt si fortè mihi cōtingeret illam intue-

intueri operantē, Theodelindam, clarissimam Longobardorum Reginā, viderer videre ab inferis rediisse; quæ tanta in Deum pietate fuisse fertur, vt pulchras, atq; preciosas vestes in factorum vsum, & ad templorū ornamenta suis ipsius manibus acu sapissimè pinxerit. Sin ducendi choreas & in numerum saltandi, quantum Regius splendor, & Maiestas patitur, facultatem attendamus, quam nostri temporis Principes non modo nō improbant, ac refugiūt; sed etiam in ea excellere pulchrum putant; q, scilicet, is decorè flectere membra nesciat, qui non sit in ea exercitatus; sic eam probè nouit, vt ea agilius Princeps nulla, neq; opportunius, neq; venustius saltet. Hic nemo miretur, me tantam Reginam ab huiusmodi re laudare: cum Socrates ille, cuius domus habita est sapientiæ officina, saltationem inter grauiores numerauerit disciplinas: & diuinus Plato summis eam ad cœlū laudibus extulerit. Quòd si quæ sint illius illecebræ, sciant omnes, grauem, & probum hominem ijs nullo modo corrumpi posse: quemadmodum Aristippum, grauissimū Philosophum, cum saltasset, præclare dixisse litterarū est monumentis consignatum. Verum quid de ingenuis artibus dicam, quæ eximia sunt animi ornamēta, & quibus ipsi Deo euadimus quàm simillimi? Harum, vt plerāq; omnes mulieres ignaræ; ita Regina ad eò perita est, vt omnes in sui rapiat admirationē. Adhæc sapientem eum dicimus, cui quod opus est, in mentem venit, & cuius alij vtuntur consilio: huic autem quàm opportunè succurrant omnia, & quàm frequentes homines eā consulant, ipsius responsa tot oracula esse existimantes, incredibile est dictu. Callet eadem optimè diuina, atq; humana, cuncta cōsideratè agit, futura longè prospicit,

spicit, nihil est tam reconditum atq; abstrusum in rerum
 natura, quod non ingenij acie statim assequatur, mala,
 atq; pericula tantâ deuitat dexteritate, ut vel corporû cœ-
 lestium vires elludat. talia qui præstat, qualis sit, rogo.
 viderint sapientes, quandoquidem ipsi partes, vel effectus
 enumeramus sapientiæ. Adde quòd Dei ardere amore,
 atq; illius causa quæ sub cœlo sunt, contemnere, summæ
 est sapientiæ: Quòd hæc tanto alijs studiosius agit,
 quanto ceteris est magis religiosa. Hinc mirum nemini
 videri debet, si cum ipsa tam sapiens sit, diuitijs simul af-
 fluat, pulchritudine excellat, regium, diuinumq; nomen
 sibi vendicat. Sunt enim sapientes sua natura & diuites,
 & pulchri, & Reges, & Dij. Quò verè de Regina dici po-
 test, regij nominis accessione, quo ob nuptias cū Rege con-
 tractas cohonestatur, non ad regiam dignitatem, qua an-
 tea careret, euectam; sed expressam illam tantum, atq;
 omnibus patefactam esse, quæ ipsi prius inerat. Ceterum
 si hanc Germania colit, si Italia veneratur, si Hispaniæ in
 honore habent, si omnes gētes, & nationes, si totus deniq;
 terrarum orbis obseruat; id non tã nobilitati, aut digni-
 tati, quàm sapientiæ acceptum ferendum est, quæ magno
 ubiq; estimatur pretio: quemadmodum Archilochi apud
 Patios, Homeri apud Chios, Sapphus apud Mirylenæos,
 Chilonis apud Lacedæmonios, Pythagoræ apud Italos,
 Anaxagoræ apud Lāpsacenos, Socratis apud Græcos, C. Læ-
 lij, & Catonis apud Romanos, Mosis apud Hebræos, Mer-
 curij Trimegisti apud Ægyptios, vnius sapientiæ nomine
 excultri, exempla declarant. Hactenus de sapientia. nunc
 pauca de morum integritate: de qua nobis vltimo loco di-
 cendum proposuimus, & ad quam nostra festinat oratio.

Hęc

Hæc, Ticinenses, quanta sit, ex superioribus facile conijci potest. Etenim religio, & sapientia mores externos egregiè formant: cum illæ virtutum facile Principes sint, easque intra suos contineant quasi limites atque cancellos. ex quo rectè sic statuerim, Regine mores tanto aliorum moribus præstare, quâto quæ in ipsa splendescunt proximè a nobis laudatæ virtutes, ceterorum religioni, atque sapientiæ antecellunt. Atque ut id, quod verissimum est, dicam, nihil ab illius moribus abest, quod homines ab illecebris auocare, a vitijs abducere; contra verò ad iustitiam, temperantiam, fortitudinem, religionemque eosdem componere, & ad omnem conformare honestatè haud non maximè possit. Sunt enim hi veluti quædam ceterorum norma, ad quam ipsi probè directi, virtutibus sine dubio scatebunt omnibus. Quò sit, ut ad Reginam amandam, atque colendam homines non alliciantur modo; sed etiam vel inuiti attrahantur. magna est quippè integerrimorum, suauissimorumque; morum vis ad animos conciliandos: nam quemadmodum Magnes lapis ferrum ad se allicit, & trahit; ita illi mentes aucupantur mortalium, easque ad se conuertunt, atque rapiunt. Atque moribus quidem præcellere longè pulchrius statuo, quàm nobilitate, quàm sciètia, quàm eloquentia præstare. illæ namque ut ipsi inter alios eminere videamur; hi verò ut vel cœlestium animorum æquemus præstantiam, efficiunt. illæ tantum quum his ornantur, nos ornant; hi verò etiam si illis minime decorentur, plurimum nobis adferunt dignitatis. Atque ut multa paucis complectar, omnis vera atque solida ex illis ducitur laus, utpote quibus splendor, decusque omne, sicut cœlum, quod poetæ fabulantur, Atlante, nititur. Quare quis est tam he-

bes, atq; rudis, qui non videat, aut censeat, Reginam singulari prædicatione efferendam esse? cuius profectò mores tam egregij, tam singulares, tamq; eximij sunt, vt non humanam; sed diuinam redoleant naturam. Nam quid per Deum immortalem illi cum aliorum moribus habet commune? quid tam rectum, tamq; honestum est, quod ipsi non complectantur? quid tam suaue, tamq; iucundum, quod ipsi non contineant? quid tā præclarum, tam magnificum, tam excelsum, tamq; perfectū, atq; absolutum, cuius speciem ipsi nō referant, aut quod ipsi non comprehendant? num eos fortasse nobilitas inflat? num diuitiæ a recto detorquent? num voluptatum illecebræ corrumpunt? nō sanè, Ticinenses, sed maxima, ac propè incredibilis quædā erga Deum pietas ita eos afficit, adeò puros; adeò sinceros, adeò ab omni labe alienos vindicat, & conseruat; vt non a Natura inditi, vel humana aliqua arte, aut ratione conformati; sed diuinitus omnino tributi fuisse videantur. Quamobrem optimè nobis sperandum esse arbitror, nimirum, fore, vt aurea, sicut poetæ loquuntur, ad nos secula redeant. nam vt deprauati Principum mores homines perdunt; sic contra beant optimi: quos veluti in excelso, & illustri loco positos, suspicimus, atq; ipsi nos ad eorum exemplar effingimus. Quæ cum ita sint, quis non magnopere laudet sapientissimum PHILIPPI II. Hispaniarum Regis, consilium? quis præstantissimum eius factum non summis laudibus ad Cælum efferat? qui nō ita multo post ex corporis vinculis, tamquā ex carcere, ad superos euolaturus, maximorum vt suorum laborum præmium consequeretur, totā imperij sui rationem firmavit, & stabilivit præstantissima Adolescensula, ex cunctis

Princi-

Principibus mulieribus, quibus Orbis terrarum afflueret, delecta, quam filio suo, PHILIPPO III. Principi viro, omni virtutum, ac scientiarum laude cumulatissimo, in matrimonium daret, quam consiliorum, atq; laborum sociam ei adiungeret. Siquidem felices illæ Respublicæ, atq; Regna sunt, quibus qui Reges, vel quæ Reginæ præsent, aut sapientes sunt, aut sapientum vtuntur consilio: vt non nisi diuinitus factum sit, vt religiosissimo, atq; sapientissimo Rege suasore, & auctore, Adolescētula sapientia maxime florens, ei arctissimo nuptiarum vinculo iuncta fuerit, qui non solum paterni Imperij; sed etiam virtutum præstantissimus foret heres. hac enim ratione toti Italiæ, atq; Hispanijs, imo toti Reip. Christianæ, atq; adeò ipsi vniuerso terrarum Orbi optimè consultum, atq; prospectum est. Sensit hoc, atq; altissima quadam mente præiudicauit CLEMENS VIII. Pont. Max. Vir cum sapientia, tum morum sanctitate celeberrimus, qui & Regium approbavit consilium, & factum singulari extulit prædicatione, ob idq; tanto perfusus est gaudio; vt Sponsam ipsam e Germania venientem, Pontificio excipere apparatu, & matrimonium solenni ritu celebrare voluerit: scilicet, vt quæ ingentia commoda, atq; maxima ornamenta Romanæ Ecclesiæ allatura esset, ea etiam a Romano Pontifice diuinis augeretur bonis. Viderunt Amplissimi Cardinales, qui eadem de causa in summam lætitiā adducti, tanta pompa ei obuiam processerunt, vt res haberet summam speciem, atq; dignitatē: & dum annulo à Summo Pontifice indueretur, florentissima sui, tamquam integerrimorum, sanctissimorumq; restiū sēpserunt corona: inter quos & maximè vidit ALDOBRANDINVS ille,

vir morum suauitate, & sapientiæ gloria præstantissimus,
 qui legatione libentissimè accepta, eandem Mediolanum
 maximo splendidissimorum, atq; ornatissimorum viro-
 rum comitatu deduxit. Viderunt Germaniæ, Italiæq; Prin-
 cipes, atq; ciuitates, quæ eam aduenientē honorificè ad-
 modū, & splendide excipere, nec non magnificentissimis
 muneribus certatim cumulare cōtenderunt. Viderunt Hi-
 spaniæ, quæ eam religiosissimè expectant, diuinis propè
 vt ei deferant honores. Viderunt deniq; omnes gentes, &
 nationes, quæ ad ipsum Regem, eius virum, ex remotissi-
 mis etiam terræ partibus legatos, atq; oratores mittunt
 gratulatum: vt si quoq; nos, Ticinenses, idem probè in-
 telligentes, inusitata, atq; inaudita quadam exultemus
 lætitia; id non temerè a nobis, sed optimo iure fieri exis-
 timandum sit. Quod vt adhuc melius, ac perfectius
 cognoscamus, colligendi sunt animi nostri: etiam atq;
 etiam considerandum, propiusq; intuendum, quam Re-
 ginam, verius dicam, quod Numen aspicere nobis con-
 tingerit. Hæc nonne eximia sua nos ornat nobilitate? po-
 tentia fulcit? pulchritudine ad Dei præstantiam contem-
 plandam attrahit? nonne religione ad diuinum cultum
 componit? sapientia ad summa, & optima quæq; erudit?
 morum integritate optimos efficit? tot denique, ac tantis
 muneribus, quibus exornata, mirandū in modum splen-
 descit, felicissimos facit, atq; beatissimos? quibus rebus
 quid iucundius? quid suauius? quid optabilius nobis ac-
 cidere potest? O auspiciatissimum Reginæ aduentum; di-
 gnum profectò, quem ipsi perpetuò colamus: quem admi-
 rentur posteri: qui vbiq; in vrbe aureis exculptus litteris
 cernatur: quem nos annalibus, atq; litterarum monu-
 mentis

mentis elegantissimè commendemus. de cuius præstantia, deq; ea, qua efferimur, lætitia, illud in extrema oratione verè dixerim, pro dignitate neutram earum verbis exprimi posse, idq; non tam ingenij oratoris tenuitati, aut infantia, quàm vtriusq; magnitudini ascribendum esse. Quamobrem, quod reliquum est, Ticinenses, Deus Opt. Max. obsecrandus, atq; obtestandus est, qui tanti gaudij, tantæ alacritatis, & lætitia nobis auctor fuit, vt & Regiam Principem nostram, longo, ac perrenni temporis spatio nostræ felicitati, bonorumq; omniû saluti incolumem conseruet, quò ipsa in altissimo gradu collocata, & ad sapientissimi rerum omnium moderatoris Dei imitatione iura distribuyente, diuturna pace, atq; otio perfui possimus: & eidem iter facienti, cœli serenitatem, ac maris tranquillitatem elargiatur: & vbi in Hispanias ad virum salua, atq; incolumis peruenerit, ex sacrosancto, ac felicissimo matrimonio eam illi prolem concedat, quæ auitam, paternam, atq; ipsius præstantissimam gloriam referat. Quod vt ipsi omnibus votis expetimus, nostris cum studiis, tum precibus poscimus, & flagitamus, ita Augustissimæ Reginae bonum, faustum, felix, fortunatumq; sit.